

Chambre des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1961.

13 JUIN 1961.

PROJET DE LOI

relatif à la résiliation unilatérale des concessions
de vente exclusive à durée indéterminée.

RAPPORT COMPLÉMENTAIRE

FAIT AU NOM DE LA
COMMISSION DES CLASSES MOYENNES (1),
PAR M. LEBAS.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre Commission a été de nouveau saisie de l'examen de ce projet de loi à la suite du renvoi en Commission décidé par la Chambre le 9 février 1961.

Un membre expose que dans la perspective d'application du marché commun, certaines firmes étrangères ont tendance à retirer à leur concessionnaire belge le bénéfice de leur contrat de vente exclusive.

Comme les conventions de ce genre ne ressortissent pas à un louage de services et constituent un contrat « sui generis » la législation actuelle ne prévoit ni préavis, ni indemnité quelconque en cas de rupture du contrat.

Or, le concessionnaire peut avoir pris d'importants engagements, effectué de coûteux investissements, déployé une

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Destenay.

A. — Membres : MM. Charpentier, Eeckman, Goeman, Hermans, Lebas, Moriau, Olislaeger, Tanghe, Van den Boeynants, Van Hamme, Verbaanderd. — Baccus, Boeykens, Boutet, Breyne, Chalmet, Cudell, Massart, Peeters (J.), Sebrechts, Van Heupen. — Boey, Jeunehomme.

B. — Suppléants : Mme Craeybeckx-Ortj, MM. Lavens, Lenoir, Servais, Mme Van Daele-Huys, MM. Van Lindt. — Christiaenssens, Collart (M.), De Pauw, Mme Fontaine-Borguet, MM. Van Winghe, — D'haeseleer.

Voir :

65 (S.E. 1961) — N° 1.

Kamer der Volksvertegenwoordigers

BIJTENGEWONE ZITTING 1961.

13 JUNI 1961.

WETSONTWERP

betreffende eenzijdige beëindiging van de voor
onbepaalde tijd verleende concessies van alleen-
verkoop.

AANVULLEND VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE MIDDENSTAND (1), UITGEBRACHT
DOOR DE HEER LEBAS.

DAMES EN HEREN,

Dit wetsontwerp kwam opnieuw voor uw Commissie, nadat de Kamer op 9 februari 1961, besloten had het terug naar de Commissie te verwijzen.

Een lid wijst erop dat tengevolge van de aanstaande inwerkingtreding van de gemeenschappelijke markt, sommige buitenlandse firma's geneigd zijn het voordeel van het contract van alleenverkoop te onttrekken aan hun Belgisch concessiehouder.

Vermits dergelijke contracten niet onder dienstverhuring vallen en een contract « sui generis » uitmaken, is in de huidige Belgische wetgeving noch in een opzeggingstermijn, noch in om het even welke vergoeding voorzien ingeval het contract verbroken wordt.

De concessiehouder nu kan belangrijke verbintenissen aangegaan, aanzienlijke beleggingen gedaan en een dure

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Destenay.

A. — Leden : de heren Charpentier, Eeckman, Goeman, Hermans, Lebas, Moriau, Olislaeger, Tanghe, Van den Boeynants, Van Hamme, Verbaanderd. — Baccus, Boeykens, Boutet, Breyne, Chalmet, Cudell, Massart, Peeters (J.), Sebrechts, Van Heupen. — Boey, Jeunehomme.

B. — Plaatsvervangers : Mevr. Craeybeckx-Ortj, de heren Lavens, Lenoir, Servais, Mevr. Van Daele-Huys, de heren Van Lindt. — Christiaenssens, Collart (M.), De Pauw, Mevr. Fontaine-Borguet, de heren Van Winghe, — D'haeseleer.

Zie :

65 (B.Z. 1961) — N° 1.

publicité onéreuse. Quand la concession de vente exclusive a été conclue pour un temps déterminé, le concessionnaire, qui connaît la date d'expiration de son contrat, est à même de prendre toutes les dispositions utiles en conséquence.

Mais lorsque la concession est à durée indéterminée, il n'en va pas de même.

Une brusque rupture de la convention peut lui causer un préjudice parfois énorme. L'équité exige que le concessionnaire ne soit pas ainsi exposé à la perte de capitaux peut-être considérables et d'une situation qu'il s'est parfois créée par de longs efforts.

Le projet prévoit dans son article 2 qu'il ne pourra être mis fin à pareil contrat conclu pour une durée indéterminée hors le manquement grave d'une des parties à ses obligations, que moyennant un préavis raisonnable ou une juste indemnité.

En outre, l'article 3 du projet prévoit que le concédant peut être obligé à indemniser complémentaiement en cas de rupture provoquée :

1° soit par le concédant sans qu'il y ait faute grave du concessionnaire.

2° soit par le concessionnaire à raison d'une faute grave du concédant.

Le seul fait de la rupture du contrat dans les conditions ci-dessus décrites ouvrira donc un droit à indemnisation complémentaiement dans le chef du concessionnaire.

Le membre fait valoir deux observations :

1° Le concédant sera, la plupart du temps, un étranger. Sa condamnation aux paiements des indemnités prévues par les articles 2 et 3 sera prononcée par un tribunal belge en application de l'article 4 du projet. Si cet étranger ne possède pas de biens en Belgique, la décision, afin de ne pas rester lettre morte, devra recevoir force exécutoire à l'étranger. Il y a grand risque que les juridictions compétentes du pays où l'étranger possède des avoirs refusent l'exequatur à un jugement prononcé par un tribunal belge en application d'une loi belge. Le jugement risque donc de rester sans effet.

2° Il faut admettre que le projet de loi innove. Il crée une obligation sans base contractuelle pour des conventions actuellement en cours et sans qu'il y ait, pour fondement de cette obligation nouvelle, nécessairement une faute dans le chef du débiteur de cette obligation.

Deux amendements avaient été présentés en séance publique par M. Charpentier. Le premier visait l'article 5 et, après discussion en séance publique, M. Charpentier avait retiré cet amendement.

Le second portait sur l'article 3. Après examen en séance publique de la portée de cet amendement, il a été décidé de renvoyer le projet en commission.

Cet amendement à l'article 3 tend à limiter la responsabilité du concédant, rencontrant ainsi la seconde observation relatée ci-dessus. Il peut en effet se faire que le concédant opère le retrait de la concession pour des raisons indépendantes de sa volonté ou de son fait. Dans ce cas, il serait inéquitable de lui faire supporter non seulement le préavis raisonnable ou les indemnités prévues à l'article 2 du projet, mais également l'indemnité complémentaiement prévue à l'article 3. L'auteur de l'amendement estime que, par ailleurs, le maintien du texte tel qu'il nous est soumis par le Sénat mettrait en dangereuse posture le concessionnaire principal vis-à-vis des sous-concessionnaires. En effet, si le

publiciteit gevoerd hebben. Wanneer de concessie van alleenverkoop voor bepaalde tijd was gesloten, kan de concessiehouder, die weet op welke datum zijn contract vervalt, alle vereiste voorzorgen nemen.

Bij contracten voor onbepaalde tijd is de toestand anders.

Plotselinge verbreking van de overeenkomst kan de concessiehouder soms enorm nadeel berokkenen. De billijkheid eist dat hij niet zo maar blootgesteld wordt aan het verlies van wellicht aanzienlijke kapitalen en van een zaak die hij soms door grote inspanningen heeft opgebouwd.

Artikel 2 van het ontwerp bepaalt dat aan een voor onbepaalde tijd gesloten contract van alleenverkoop, behalve bij grove tekortkoming van een der partijen aan haar verplichtingen, slechts een einde kan worden gemaakt mits een redelijke opzeggingstermijn of een billijke vergoeding.

Bovendien bepaalt artikel 3 van het ontwerp dat de concessiegever kan verplicht worden een bijkomende vergoeding te betalen ingeval het contract verbroken wordt :

1° hetzij door de concessiegever zonder dat de concessiehouder een grove tekortkoming begaan heeft;

2° hetzij door de concessiehouder wegens grove tekortkoming van de concessiegever.

Door het feit alleen dat het contract verbroken wordt op de hierboven omschreven gronden kan de concessiehouder dus aanspraak maken op een bijkomende vergoeding.

Het lid maakt hierbij twee opmerkingen :

1° De concessiegever is meestal een vreemdeling. Zijn veroordeling tot betaling van de vergoedingen, waarvan sprake in de artikelen 2 en 3, zal worden uitgesproken door een Belgische rechtbank ingevolge artikel 4 van het ontwerp. Indien deze vreemdeling geen goederen in België bezit, moet de beslissing, indien ze geen dode letter wil blijven, in het buitenland ten uitvoer kunnen gelegd worden. Hierbij bestaat het grote gevaar dat de bevoegde rechtscolleges van het land waar de vreemdeling bezittingen heeft, het exequatur zullen weigeren aan een vonnis, uitgesproken door een Belgische rechtbank krachtens een Belgische wet. Het gevaar bestaat dus dat de uitspraak zonder gevolg blijft.

2° Men dient toe te geven dat het wetsontwerp nieuwe wegen betreft. Het roept een verplichting zonder contractuele basis in het leven voor thans lopende contracten zonder dat er daarom als grondslag voor deze nieuwe verplichting, een tekortkoming is van degene op wie deze verplichting rust.

In openbare vergadering werden twee amendementen ingediend door de heer Charpentier. Het eerste had betrekking op artikel 5 en, na bespreking in openbare vergadering, heeft de heer Charpentier dit amendement ingetrokken.

Het tweede hield verband met artikel 3. Na onderzoek van de draagwijdte van dit amendement in openbare vergadering werd beslist het ontwerp naar de Commissie terug te verwijzen.

Dit amendement op artikel 3 beoogt de verantwoordelijkheid van de concessiegever te beperken en komt zodoende tegemoet aan de hierboven vermelde tweede opmerking. Het kan inderdaad gebeuren dat de concessiehouder een einde maakt aan het contract om redenen die onafhankelijk zijn van zijn wil of zijn daad. In dit geval zou het onbillijk zijn dat hij niet alleen de redelijke opzeggingstermijn of de vergoedingen bedoeld in artikel 2 van het ontwerp, doch eveneens de bijkomende vergoeding bedoeld in artikel 3 op zich zou moeten nemen. De indiener van het amendement is trouwens van oordeel dat het behoud van de tekst zoals die van de Senaat komt, de hoofd-

concessionnaire principal se voit contraint, du seul fait de la rupture du contrat avec les sous-concessionnaires, au paiement des indemnités prévues à l'article 3, il n'aura lui-même qu'un recours souvent illusoire contre son concédant étranger et supportera, en fait, seul, l'indemnisation due à la rupture du contrat. Son préjudice personnel viendra s'augmenter du préjudice qu'il aura dû indemniser dans le chef des sous-concessionnaires. Et cela, alors même que la rupture ne serait due ni à son fait, ni à sa volonté. L'amendement à l'article 3 a pour but de limiter l'obligation du concédant vis-à-vis du concessionnaire aussi bien que l'obligation du concessionnaire principal vis-à-vis des sous-concessionnaires à la seule indemnisation des conséquences de leur volonté ou de leur fait culpeux.

Le Ministre insiste sur l'urgence qu'il y a à protéger le concessionnaire de vente exclusive à durée indéterminée contre l'arbitraire des concédants. Il remarque que la législation projetée est nécessaire à raison des hésitations de la jurisprudence qui tantôt admet, tantôt refuse les indemnités réclamées en cas de rupture de pareil contrat.

Des mesures de protection des concessionnaires existent d'ailleurs dans certains pays du marché commun. L'adoption d'une législation de même inspiration par la Belgique doit nécessairement amener des contacts avec les autres pays du marché commun en vue d'une réglementation concordante en la matière. Il remarque que l'amendement de M. Charpentier aboutit à exclure les sous-concessionnaires des indemnités complémentaires prévues à l'article 3 du projet, lorsque le concessionnaire principal est lui-même privé du bénéfice de son contrat avec le concédant, sans que celui-ci soit en cause.

Le Ministre suggère une autre formule qui ne limiterait pas, comme le propose M. Charpentier, l'obligation du concédant. Ne vaudrait-il pas mieux, propose le Ministre, laisser à charge du concédant le paiement des indemnités complémentaires en cas de rupture du contrat, même lorsque cette rupture est indépendante de sa volonté, quitte à accorder le même droit à charge du concédant aux concessionnaires en second rang. Ceux-ci auraient droit, en toute hypothèse, à indemnisation de leur préjudice soit contre le concessionnaire principal, soit directement contre le concédant. C'est là l'objet d'un amendement que dépose le Gouvernement sous forme d'un article 5 nouveau, l'ancien article 5 devenant l'article 6.

Le droit à indemnité existerait donc dans le chef du sous-concessionnaire :

1° envers son concessionnaire dans la mesure même où celui-ci possède un droit contre le concédant.

2° ensuite, directement contre le concédant qui est cependant un tiers sur le plan contractuel et à l'exclusion d'un recours contre le concessionnaire lorsque la résiliation s'est opérée en dehors du fait de ce dernier.

Ainsi disparaîtrait pour le concessionnaire principal le risque de devoir payer des indemnités importantes aux sous-concessionnaires sur base de l'article 3 du projet alors qu'il n'est pour rien dans la résiliation du contrat et qu'il est lui-même victime d'un concédant étranger.

Un membre fait observer que l'amendement du Gouvernement ouvre deux actions aux sous-concessionnaires. La

concessiehouder in een gevaarlijke positie ten opzichte van de onderconcessiehouders zou plaats. Indien inderdaad de hoofdconcessiehouder verplicht is, alleen maar wegens het verbreken van het contract met de onderconcessiehouders, de vergoedingen, bedoeld in artikel 3, te betalen, zal hij een dikwijls denkbeeldig verhaal op zijn buitenlandse concessiegever hebben en, in feite alleen, de vergoeding wegens contractbreuk moeten betalen. Zijn eigen schade zal verhoogd worden met de schade welke hij aan zijn onderconcessiehouders zal moeten vergoed hebben, terwijl de verbreking noch aan zijn daad, noch aan zijn wil zou te wijten zijn. Het amendement op artikel 3 wil, zowel de verplichting van de concessiegever ten opzichte van de concessiehouder als die van de hoofdconcessiehouder ten opzichte van de onderconcessiehouders, uitsluitend beperken tot de vergoeding van de gevolgen van hun wil of van hun uit enkele schuld ontstane daad.

De Minister wijst er op dat de concessiehouder van alleenverkoop voor onbepaalde tijd dringend moet beschermd worden tegen de willekeur van de concessiegevers. Hij vestigt er de aandacht op dat de voorgenomen wetgeving noodzakelijk is wegens de wettelijke rechtspraak die de vergoedingen geeft in geval van verbreking van dergelijk contract nu eens toekent, dan weer weigert.

In sommige landen van de gemeenschappelijke markt zijn trouwens maatregelen ter bescherming van de concessiehouders getroffen. De goedkeuring van een dergelijke wetgeving in België moet noodzakelijkerwijze leiden tot contacten met de andere landen van de gemeenschappelijke markt om te komen tot een overeenstemmende reglementering ter zake. Het amendement van de heer Charpentier, zo merkt de Minister verder op, zou tot gevolg hebben dat de onderconcessiehouders van de bijkomende vergoedingen, bedoeld in artikel 3 van het ontwerp, zouden uitgesloten worden, indien de hoofdconcessiehouder zelf van zijn contract met de concessiegever beroofd wordt zonder dat deze laatste daaraan schuld heeft.

De Minister stelt een andere formule voor die, in tegenstelling met hetgeen de heer Charpentier voorstelt, de verplichting van de concessiegever niet zou beperken. Is het niet beter, aldus de Minister, de betaling der bijkomende vergoedingen in geval van verbreking van het contract ten laste van de concessiegever te laten, zelfs wanneer het verbreken onafhankelijk is van zijn wil, mits hetzelfde recht te verlenen aan de concessiehouders in tweede rang. Deze laatste zouden, in ieder geval, aanspraak kunnen maken op vergoeding van het geleden nadeel, hetzij ten laste van de hoofdconcessiehouder, hetzij rechtstreeks ten laste van de concessiegever. Dit is het doel van een amendement dat de Regering indient in de vorm van een nieuw artikel 5, zodat het vroeger artikel 5 artikel 6 zou worden.

Het recht op vergoeding zou dus voor de onderconcessiehouder bestaan :

1° tegenover zijn concessiehouder in zover deze een verhaal op de concessiegever heeft;

2° vervolgens, rechtstreeks tegenover de concessiegever, die in het contract nochtans een derde is, en met uitsluiting van een verhaal op de concessiehouder wanneer de verbreking niet aan deze laatste te wijten is.

Op deze wijze zou de hoofdconcessiehouder niet langer gevaar lopen aanzienlijke vergoedingen aan de onderconcessiehouders te moeten betalen krachtens artikel 3 van het ontwerp, terwijl hij niets te maken heeft met de verbreking van het contract en hijzelf het slachtoffer is van een buitenlandse concessiegever.

Een lid doet opmerken dat het Regeringsamendement twee rechtsvorderingen toestaat aan de onderconcessie-

disposition visant la première action paraît inutile, à l'article 5, car cette action résulte déjà des articles précédents. Seule, la disposition visant la deuxième action créant un lien nouveau entre des personnes étrangères sur le plan contractuel devrait être reprise dans le nouvel article 5.

Un membre signale que l'article 3, tel qu'il résulte du vote du Sénat, instaure une responsabilité née du seul fait de la rupture d'un contrat à durée indéterminée. C'est là un principe assez nouveau dans notre droit. Il se demande si la protection du concessionnaire telle qu'elle est organisée par l'article 2 sous forme d'un préavis raisonnable ou d'une indemnité à arbitrer par le juge n'est pas suffisante. Il propose en conséquence d'abandonner l'indemnisation complémentaire prévue par l'article 3. Le Ministre répond que les dommages dont la réparation est accordée par les articles 2 d'une part et 3 d'autre part sont très différents. L'article 2 vise le préavis destiné à permettre aux concessionnaires la découverte d'une situation nouvelle. L'article 3 vise l'indemnisation des pertes subies par le concessionnaire et le paiement des plus values diverses dont peut bénéficier le concédant.

Un membre demande au Ministre si, en vue d'une unification du droit au sein de Benelux, il a été fait une étude des législations existantes dans les pays co-contractants de Benelux. M. le Ministre promet que la documentation à cet égard sera remise aux membres de la Commission.

Un membre remarque que les mots « ses droits au préavis et à indemnité » figurant à l'avant-dernière ligne de l'article 5 nouveau présenté par le Gouvernement ne sont pas suffisamment explicites. Il pense que le Gouvernement a voulu donner au sous-concessionnaire les mêmes droits qu'au concessionnaire lui-même, c'est-à-dire l'ensemble des droits prévus tant à l'article 2 qu'à l'article 3 du projet.

M. le Ministre assure que telle est bien l'intention du Gouvernement.

Le membre propose alors, afin que toute équivoque soit écartée quant à l'étendue des droits alloués au sous-concessionnaire, de remplacer l'expression « ses droits au préavis et à l'indemnité » par les mots « les droits prévus aux articles 2 et 3 ».

Un autre membre fait observer que les litiges à naître de l'application de l'article 5 nouveau entre sous-concessionnaire et concédant doivent être soumis aux mêmes règles de compétence que ceux à naître entre concessionnaire et concédant. Il propose un amendement à l'article 5 sous forme d'un alinéa 2 ainsi libellé : « Les règles de compétence prévues par l'article 4 s'appliquent aux cas visés par le présent article ».

Le Ministre marque son accord sur ces deux amendements.

Revenant à l'article 3, un membre propose la suppression du 3° relatif aux débits que le concessionnaire doit au personnel qu'il se voit dans l'obligation de licencier.

Il observe que le projet de loi vise uniquement le cas de rupture de contrat en dehors de toute idée de faute dans le chef du concédant.

Lorsque la rupture est due à une faute de celui-ci, le droit commun des obligations est applicable et permet au concessionnaire lésé de réclamer la totalité de son préjudice et notamment les différents dommages prévus aux articles 2

houders. De bepaling in verband met de eerste rechtsvordering lijkt overbodig in artikel 5, daar deze rechtsvordering reeds uit de vorige artikelen voortvloeit. Alleen de bepaling in verband met de tweede rechtsvordering die een nieuwe verhouding tussen ten aanzien van het contract vreemde personen schept, zou in het nieuw artikel 5 moeten opgenomen worden.

Een lid wijst er op dat artikel 3, zoals dit door de Senaat is goedgekeurd, een verantwoordelijkheid invoert die alleen voortvloeit uit het feit dat een contract voor onbepaalde tijd verbroken werd. Dit is een vrij nieuw beginsel in ons recht. Hij stelt de vraag of de bescherming van de concessiehouder, zoals deze bij artikel 2 is ingericht, in de vorm van een redelijke opzeggingstermijn of van een door de rechter vast te stellen vergoeding niet volstaat. Hij stelt bijgevolg voor af te zien van de bijkomende vergoeding waarvan sprake in artikel 3. De Minister antwoordt dat de schade waarvoor artikel 2 enerzijds en artikel 3 anderzijds schadevergoeding bepaalt, van zeer verschillende aard zijn. Artikel 2 heeft betrekking op de opzeggingstermijn die de concessiehouders moet in staat stellen andere bestaansmiddelen te vinden. Artikel 3 betreft de vergoeding van de door de concessiehouder geleden schade en de betaling van de diverse meerwaarden die de concessiegever kan genieten.

Een lid vraagt aan de Minister of er met het oog op de eenmaking van het recht in Beneluxverband, een studie van de bestaande wetgevingen bij onze Beneluxpartners gemaakt is. De heer Minister belooft dat de documentatie ter zake aan de leden van de Commissie zal overgemaakt worden.

Een lid merkt op dat de woorden « zijn rechten op vooropzeg en schadevergoeding », voorkomende op de voorlaatste regel van het door de Regering voorgesteld nieuw artikel 5, onvoldoende expliciet zijn. Hij meent, dat de Regering de onderconcessiehouder dezelfde rechten heeft willen toekennen als aan de concessiehouder zelf, dit betekent alle rechten die zowel in artikel 2 als in artikel 3 van het ontwerp zijn bepaald.

De Minister bevestigt dat de Regering het wel degelijk zo bedoelt.

Om elk mogelijk misverstand omtrent de omvang van de aan de onderconcessiehouder verleende rechten te voorkomen, stelt het lid voor, de woorden « zijn rechten op opzeg en schadevergoeding » te vervangen door de woorden : « de bij artikelen 2 en 3 bepaalde rechten ».

Een ander lid merkt op, dat de geschillen die tussen onderconcessiehouder en concessiegever mochten rijzen ingevolge de toepassing van het nieuw artikel 5, onder dezelfde regelen van bevoegdheid dienen te vallen als die welke tussen concessiehouder en concessiegever ontstaan. Hij stelt op artikel 5 een amendement voor in de vorm van een als volgt luidend tweede lid : « De bij artikel 4 bepaalde regelen van bevoegdheid zijn van toepassing op de bij onderhavig artikel bedoelde gevallen ».

De Minister verklaart zich akkoord met deze beide amendementen.

Een lid komt terug op artikel 3 en stelt de weglating voor van het bepaalde in 3°, betreffende het rouwgeld dat de concessiehouder verschuldigd is aan het personeel dat hij verplicht is te ontslaan.

Hij merkt op, dat het wetsontwerp uitsluitend doelt op het geval van contractbreuk zonder enige gedachte aan schuld in hoofde van de concessiegever.

Is de verbreking te wijten aan de schuld van de concessiegever, dan is het gemeengerecht inzake verbintenissen van toepassing, waarbij het de benadeelde concessiehouder mogelijk is de vergoeding van al zijn schade te eisen, en met

et 3 du présent projet. La réelle portée du projet est donc de garantir le concessionnaire tant de premier rang que de rang ultérieur des conséquences d'une rupture non fautive dans le chef du concédant, étant bien entendu que ce dernier ne fait qu'user strictement de son droit en rompant la convention.

Or, le projet impose à ce concédant non seulement un préavis ou une indemnité en tenant lieu (art. 2) mais encore l'indemnisation de la plus-value de la clientèle qui lui reste acquise (art. 3, 1°), les frais exposés par le concessionnaire et qui lui profiteraient (art. 3, 2°) et encore les dédits que le concessionnaire doit au personnel qu'il se voit obligé de licencier (art. 3, 3°).

Quand on considère :

d'abord que, par hypothèse même, le concédant ne commet aucune faute et qu'il se peut qu'il soit contraint à la résiliation par l'effet d'une force majeure;

d'autre part, que le personnel engagé par le concessionnaire est totalement étranger au concédant qui n'a fixé ni le nombre, ni le montant des rémunérations et autres conditions d'engagement;

enfin, que le licenciement de ce personnel, s'il cause un préjudice au concessionnaire, n'apporte aucun élément d'enrichissement dans le patrimoine du concédant;

on doit conclure qu'il est contraire à la justice de contraindre le concédant à l'indemnisation des dédits visés à l'article 3-3°.

En conséquence, le membre propose : 1° la suppression des mots « ou si ce dernier met fin au contrat en raison d'une faute grave du concédant », disposition inutile puisque le droit à réparation en ce cas existe en droit commun; 2° la suppression du 3° de l'article 3 qui constitue une charge injuste pour le concédant, est de nature à écarter ceux-ci de consentir encore des concessions à durée indéterminée avec des ressortissants belges et enfin, fait double emploi avec l'indemnité prévue à l'article 2.

Le Ministre répond que le juge statuera en équité et tiendra compte notamment de l'existence d'un cas de force majeure dans le chef du concédant.

Il faut surtout prendre en considération le préjudice subi par le concessionnaire et non le bénéfice réalisé par le concédant lors de la rupture. Les dédits visés au 3° de l'article 3 sont incontestablement un élément du préjudice du concessionnaire évincé.

M. le Ministre demande le maintien du texte de l'article 3 tel qu'il résulte des débats du Sénat. La modification de ce texte entraînerait un bouleversement complet de l'économie de la loi.

Un membre appuie les considérations de M. le Ministre et insiste qu'il serait injuste que le concessionnaire supporte lui-même la charge des dédits.

Un membre demande si les dispositions du projet sont en concordance avec la législation sur la fermeture d'entreprises.

M. le Ministre lui donne l'assurance que tel est bien le cas.

name de onderscheiden schadevergoedingen als bedoeld in de artikelen 2 en 3 van dit ontwerp. De werkelijke strekking van het ontwerp is dus de concessiehouder, zowel in eerste als in een verdere rang, waarborgen te verlenen tegen de gevolgen van verbreking zonder schuld van de concessiegever, met dien verstande dat laatstgenoemde slechts strikt van zijn recht gebruik maakt door de overeenkomst te verbreken.

Nu wordt die concessiegever bij het ontwerp niet enkel een opzeg of een als zodanig geldende vergoeding (art. 2) opgelegd, maar bovendien nog het vergoeden van de meerwaarde inzake clientèle die hij behoudt (art. 3, 1°), de door de concessiehouder gedane kosten die hem voordelen mochten opleveren (art. 3, 2°) en ook het rouwgeld dat de concessiehouder verschuldigd is aan het personeel dat hij verplicht is te ontslaan (art. 3, 3°).

Wanneer men bedenkt :

in de eerste plaats, dat ondersteld wordt dat de concessiegever geen enkele tekortkoming begaat en dat het mogelijk is dat hij door overmacht tot verbreking is verplicht;

anderzijds, dat het door de concessiehouder tewerkgestelde personeel geheel los staat van de concessiegever, die noch hun aantal, noch het bedrag van de bezoldigingen en andere indienstnemingsvoorwaarden heeft vastgesteld;

ten slotte, dat, indien het ontslaan van dit personeel schade voor de concessiehouder met zich brengt, het op generlei wijze bijdraagt tot de vermogensaan groei van de concessiegever;

moet de conclusie worden getrokken dat het strijdig is met de rechtvaardigheidsbeginselen de concessiegever te dwingen het bij artikel 3, sub 3°, bedoelde rouwgeld te betalen.

Dientengevolge stelt het lid voor : 1° de woorden weg te laten « of ingeval deze laatste het contract beëindigt wegens grove tekortkoming van de concessiegever », die een overbodige bepaling vormen, aangezien het recht op vergoeding in dit geval door het gemeen recht wordt geregeld; 2° het 3° van artikel 3 weg te laten, dat een onbillijke last voor de concessiegever betekent, zodat de concessiegevers niet langer concessies van onbepaalde duur aan Belgische onderdanen zullen verlenen; bovendien een overbodige herhaling is van het bepaalde in artikel 2.

De Minister antwoordt dat de rechter naar billijkheid uitspraak zal doen en met name rekening zal houden met een geval van overmacht in hoofde van de concessiegever.

Er moet vooral rekening worden gehouden met het nadeel dat is berokkend aan de concessiehouder en niet met de winst die de concessiegever bij de verbreking van het contract maakt. Het bij artikel 3, sub 3°, bedoelde rouwgeld is ontegenzeggelijk een element van de schade door de uitgewonnen concessiehouder geleden.

De heer Minister vraagt de tekst van artikel 3 te behouden zoals hij uit de debatten in de Senaat is ontstaan. Wijziging van die tekst zou de opzet van de wet geheel overhoop halen.

Een lid valt het standpunt van de Minister bij en wijst erop dat het onrechtvaardig ware de concessiehouder zelf de lasten van het rouwgeld te laten dragen.

Een lid vraagt of de bepalingen van het ontwerp in overeenstemming zijn met de wetgeving op de sluiting der ondernemingen.

De Minister geeft hem de verzekering dat zulks het geval is.

Les articles 1 et 2 sont adoptés à l'unanimité. L'article 3 est adopté par 15 voix contre 2. L'article 4 est adopté à l'unanimité. L'article 5 (*nouveau*), compte tenu des amendements admis par le Ministre, est adopté à l'unanimité. L'article 6 est adopté à l'unanimité.

Le vote sur l'ensemble est acquis à l'unanimité.

Le présent rapport a été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,
O. LEBAS.

Le Président,
M. DESTENAY.

De artikelen 1 en 2 worden eenparig goedgekeurd. Artikel 3 wordt goedgekeurd met 15 tegen 2 stemmen. Artikel 4 wordt eenparig goedgekeurd. Artikel 5 (*nieuw*) wordt eenparig goedgekeurd met inachtneming van de twee door de Minister aanvaarde amendementen.

Het wetsontwerp in zijn geheel wordt eenparig aangenomen.

Dit verslag werd eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,
O. LEBAS.

De Voorzitter,
M. DESTENAY.

TEXTE ADOPTE PAR LA COMMISSION.

Article premier.

Le concessionnaire de vente exclusive est le commerçant qui tient d'un concédant, le droit de vendre à titre exclusif les articles ou produits que celui-ci fabrique ou distribue, et qui vend ces articles et produits en son propre nom et pour son propre compte.

Le fait pour le concédant de se réserver le droit de vendre lui-même directement un certain nombre d'articles ou produits ne prive pas le concessionnaire de sa qualité de concessionnaire exclusif.

Art. 2.

Lorsqu'une concession de vente exclusive est accordée pour une durée indéterminée, il ne peut, hors le manquement grave d'une des parties à ses obligations, y être mis fin que moyennant un préavis raisonnable ou une juste indemnité à déterminer par les parties au moment de la dénonciation du contrat.

A défaut d'accord des parties, le juge statue en équité, et, le cas échéant, en tenant compte des usages.

Art. 3.

Si le contrat visé à l'article 2 est rompu par le concédant pour d'autres motifs que la faute grave du concessionnaire, ou si ce dernier met fin au contrat en raison d'une faute grave du concédant, le concessionnaire peut prétendre à une indemnité complémentaire équitable. Cette indemnité est évaluée, selon le cas, en fonction des éléments suivants :

1° la plus-value notable de clientèle apportée par le concessionnaire et qui reste acquise au concédant après la résiliation du contrat;

2° les frais que le concessionnaire a exposés en vue de l'exploitation de la concession et qui profiteraient au concédant après l'expiration du contrat;

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE.

Eerste artikel.

De concessiehouder inzake alleenverkoop is de handelaar die van een concessiegever het recht heeft verkregen tot de exclusieve verkoop van de door deze vervaardigde of verdeelde artikelen of producten en die deze artikelen en producten in eigen naam en voor eigen rekening verkoopt.

Het feit dat de concessiegever zich het recht voorbehoudt een bepaald aantal artikelen of producten zelf rechtstreeks te verkopen, doet geen afbreuk aan de hoedanigheid van exclusieve concessiehouder.

Art. 2.

Een voor onbepaalde tijd verleende concessie van alleenverkoop kan, behalve bij grove tekortkoming van een van partijen aan haar verplichtingen, niet worden beëindigd dan met een redelijke opzeggingstermijn of een billijke vergoeding die door partijen worden bepaald bij de opzegging van het contract.

Zijn partijen het niet eens, dan doet de rechter uitspraak naar billijkheid, eventueel met inachtneming van de gebruiken.

Art. 3.

Ingeval een contract als bedoeld in artikel 2 door de concessiegever wordt verbroken op andere gronden dan een grove tekortkoming van de concessiehouder, of ingeval deze laatste het contract beëindigt wegens grove tekortkoming van de concessiegever, kan de concessiehouder aanspraak maken op een billijke bijkomende vergoeding. Deze vergoeding wordt, al naar het geval, geraamd in functie van de volgende elementen :

1° de bekende meerwaarde inzake clientèle die door de concessiehouder is aangebracht en die aan de concessiegever verblijft na de beëindiging van het contract;

2° de kosten die de concessiehouder gedaan heeft met het oog op de exploitatie van de concessie en die aan de concessiegever voordelen mochten opleveren na het eindigen van het contract;

3° les débits que le concessionnaire doit au personnel qu'il est dans l'obligation de licencier par suite de la résiliation de la concession de vente.

A défaut d'accord des parties, le juge statue en équité, et, le cas échéant, en tenant compte des usages.

Art. 4.

Le concessionnaire lésé, lors d'une résiliation d'une concession de vente produisant ses effets dans tout ou partie du territoire belge, peut en tout cas assigner le concédant, en Belgique, soit devant le juge de son propre domicile, soit devant le juge du domicile ou du siège du concédant.

Dans le cas où le litige est porté devant un tribunal belge, celui-ci appliquera exclusivement la loi belge.

Art. 5.

Le sous-concessionnaire a vis-à-vis du concessionnaire dont il tient ses droits, les mêmes droits et obligations que le concessionnaire vis-à-vis du concédant. Toutefois, au cas où le contrat du sous-concessionnaire se trouverait rompu à la suite de la résiliation du contrat de son concessionnaire, intervenue indépendamment de la volonté ou de la faute de ce dernier, le sous-concessionnaire ne peut faire valoir les droits prévus aux articles 2 et 3 que vis-à-vis de l'auteur de la résiliation originaire.

Les règles de compétence prévues par l'article 4 s'appliquent aux cas visés par le présent article.

Art. 6.

Les dispositions de la présente loi sont applicables nonobstant toutes conventions contraires conclues avant la résiliation du contrat accordant la concession.

Elles sont applicables aux concessions de vente exclusive accordées avant l'entrée en vigueur de la présente loi.

3° het rouwgeld dat de concessiehouder verschuldigd is aan het personeel dat hij verplicht is te ontslaan tengevolge van de beëindiging van de verkoopconcessie.

Zijn partijen het niet eens, dan doet de rechter uitspraak naar billijkheid, eventueel met inachtneming van de gebruiken.

Art. 4.

De benadeelde concessiehouder kan, bij de beëindiging van een verkoopconcessie met uitwerking voor het gehele Belgische grondgebied of een deel ervan, in elk geval de concessiegever in België dagvaarden, hetzij voor de rechter van zijn eigen woonplaats, hetzij voor de rechter van de woonplaats of de zetel van de concessiegever.

Ingeval het geschil voor een Belgische rechtbank wordt gebracht, zal deze uitsluitend de Belgische wet toepassen.

Art. 5.

De onderconcessiehouder heeft tegenover de concessiehouder, aan dewelke hij zijn rechten ontleent, dezelfde rechten en verplichtingen als de concessiehouder tegenover de concessiegever. Wanneer nochtans het contract van de onderconcessiehouder mocht verbroken worden tengevolge der verbreking van het contract van zijn concessiehouder, buiten de wil of de schuld van deze laatste, kan de onderconcessiehouder zijn rechten op opzeg en schadevergoeding slechts lateen gelden tegenover degene, die de oorspronkelijke verbreking heeft bewerkt.

De regelen van bevoegdheid, bepaald in artikel 4, zijn van toepassing op de in dit artikel bedoelde gevallen.

Art. 6.

De bepalingen van deze wet zijn van toepassing niet-tegenstaande hiermede strijdige overeenkomsten, gesloten vóór de beëindiging van het contract waarbij de concessie is verleend.

Zij zijn van toepassing op de concessies van alleen-verkoop verleend vóór de inwerkingtreding van deze wet.